

Hoe zorgen we samen voor leefbare steden en gemeenten?

- ▶ Verschillende thema's
  - Klimaatbestendige leefomgeving
  - Droogte versus wateroverlast
  - Proper water en waterbeleving
  - Riolering
  - Zuivere lucht
- ▶ Wat kan een lokaal bestuur doen en hoe kunnen we jullie vanuit VMM ondersteunen?

Thema Klimaatadaptatie

5 miljoen euro voor vergroening in de Maasvallei: "Biodiversiteit opvoeren"

De komende vijf jaar wordt er 5 miljoen euro geïnvesteerd in de Maasvallei zodat dorpen als Oud-Rekem, Aldeneik en Stokkem zich kunnen wapenen tegen het klimaat.

"Dringende actie noodzakelijk" om Europa te wapenen tegen klimaatverandering

Een Spaanse boer op zijn verdroogde akker, tijdens de droogte van lente 2023. Foto: Gertjan Pons/2023

De maatregelen die Europa neemt om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen, volstaan lang niet. Daarvoor waarschuwt het Europees Milieugentschap. Terwijl de aarde verder blijft opwarmen, stijgen de risico's sneller dan het beleid kan volgen. Daardoor komen onder meer de volksgezondheid en de voedselzekerheid in het gedrang. Europa, de lidstaten én de regio's moeten dringend doorpakken om "kritieke" of "rampzalige" gevolgen te vermijden.

Vincent Merckx
04 14 mrt © 1927

Charlotte komt helmgras planten met haar klasgenoten. Foto: Joffrey Pons

Leerlingen planten helmgras aan Oosteroever in Oostende: "Zo ontstaan er duinen"

Kinderen van het vijfde en zesde leerjaar gingen helmgras aanplanten in Oostende. Dat gras houdt het zand vast, waardoor er duinen ontstaan. Die kunnen ons dan weer beschermen tegen de stormen, die steeds heviger worden door de klimaatopwarming.

radio2, Ine Vandendriessche
04 14 mrt © 1922

Foto: Stad Mechelen

Erste hittebestendige straat van Mechelen in aantocht

De Paardenkerkhofstraat in Mechelen wordt de eerste hittebestendige straat van Mechelen. Door de straat te ontharden en veel bomen te plaatsen, zal de straat de steeds heter wordende zomers en de lange natte periodes beter kunnen verdragen. "We willen met deze heraanleg opnieuw koelte, schaduw en ruimte voor ontmoeting in deze straat krijgen", zegt Patrick Princen (Groen), schepen voor natuur en milieu.

radio2, Elisabeth Verhuyck
04 14 mrt © 19719

Door de uitzonderlijke regenval kampt de gemeente Essen momenteel met wateroverlast. Hoewel Essen over het algemeen minder bebouwing heeft in het stroomgebied van de Kleine Aa en de Spillebeek, zijn er waterproblemen in onder meer het Wouboos in Wildert en Over d'Aa.

"Tuinen, kruipruimtes en kelders staan onder water"

140 gemeenten nemen deel aan tweede Vlaams Kampioenschap Tegelwippen voor ontharding

BRUSSEL 20/03 13:56 (BELGA)

Zeker 140 gemeenten hebben zich geëngageerd om vanaf donderdag deel te nemen aan het Vlaams Kampioenschap Tegelwippen. Het gaat om een initiatief van het Vlaams departement Omgeving en de vzw Breekijzer dat ontharding wil stimuleren. In Antwerpen werden woensdag alvast symbolisch de eerste tegels uit het voetpad "gewipt" om plaats te maken voor een plantenbak.

Gemiddelde temperatuur in 2023 wereldwijd bijna 1,5 graad hoger dan in periode 1850-1900

"Laatste keer dat het zo warm was op aarde was duizenden jaren geleden"

Milieu & Klimaat

Vlaanderen zit halfweg klimaatdoel voor 2030: uitstoot broeikasgassen met een vijfde gedaald

Atgestorven koraal in het Great Barrier Reef. ©Brett Mason/Globe

Sinds begin van de metingen was de oceaan nooit zo heet: temperatuurrecord van augustus alweer verbroken

Sinds het begin van de metingen was de temperatuur van het oceaanwater nooit hoger dan vandaag. Het vorige record, dat nog maar van augustus dateerde, wordt daarmee alweer verbroken. Die temperatuurstijging is grotendeels te wijten aan de klimaatverandering, en vergroot de kans op extreem weer.

Vincent Merckx
24 09 mrt © 18306

LEBEBEKE

Gemeentebestuur verdeelt burgerbudget voor klimaatacties

Het gemeentebestuur van Lebbeke wil opnieuw het burgerbudget verdelen. Die centen gaan naar inwoners of verenigingen die met een project hun steentje willen bijdragen aan een beter klimaat. «Zo bouwen we samen met onze inwoners aan een duurzame toekomst voor de gemeente», klinkt het. Het burgerbudget is voor Lebbeke één van de manieren om de doelstellingen van het Burgermeestersconvenant, waar de gemeente in 2017 bij toetrad, waar te maken. Dat houdt onder andere in dat tegen 2030 de CO2-uitstoot met 40 procent verminderd moet zijn. «We rollen daarvoor heel wat acties uit, maar ook de hulp van onze inwoners is hierbij nodig», zegt schepen van Klimaat Mike Torck (Groen). «Met het burgerbudget voor klimaatacties willen we inwoners stimuleren om zelf initiatieven te nemen die het milieu en het klimaat ten goede komen.» (DND)

Een vlammezee ten noorden van Athene. 'Vergis je niet: de natuur is alweer met rijk of voorgaan'.

De tragedie van ons onvermogen

Waarvoor kan je bij de VMM terecht?

Bewustwording klimaat-uitdagingen in gemeente

Inzichten aanreiken voor het lokale beleid

Klimaat-uitdagingen vertalen
naar klimaatactie

KLIMAATDIENSTEN VMM

- ▶ Adaptatietools
- ▶ Lokale adviseurs klimaatadaptatie
- ▶ Klimaatadaptatiescans

Klimaatportaal

Klimaatadviseurs

Sophie D'hondt
O-Vlaanderen

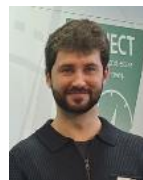
Ezra Remes
Antwerpen

Ilke Dieltjens
W-Vlaanderen

Wout Geudens
VI-Brabant

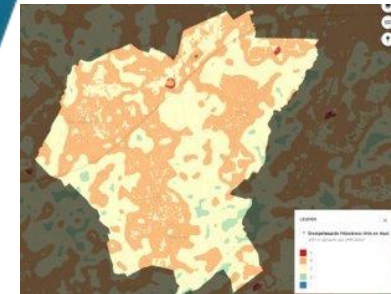
Arne Ferket
Limburg

vmm.be/klimaat

klimaatadviseurs@vmm.be

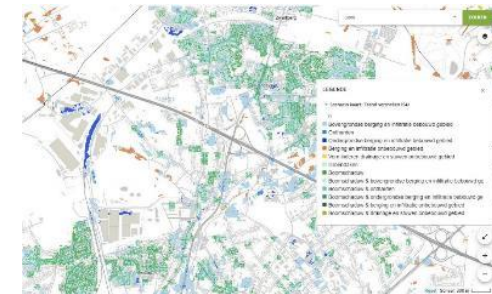
IMPACT

Effecten klimaatverandering
nu en in de toekomst?

PLAN

Welke adaptatiemaatregelen
zijn mogelijk?

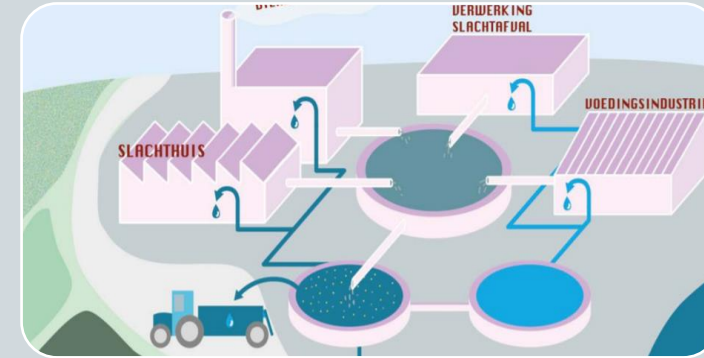
PROJECT

Bereken de adaptatiescore
bij het projectontwerp.

Thema verdroging en waterschaarste

Systeembenadering

Waterbeschikbaarheid verhogen

- herstel en aanleg van natte natuur
- groenblauwe dooradering in bebouwde omgeving en in open ruimte
- groenblauwe inrichting van onbevaarbare waterlopen ifv vernatting

→ Water beter vasthouden

Slimmer watergebruik

- aanspreken van alternatieve waterbronnen: (gezuiverd) hemel- en afvalwater
- duurzaam watergebruik waterwegen
- innovatieve waterbesparende technologieën
- maken van slimme teeltkeuzes

→ Water efficiënter gebruiken

Groenblauwe transformatie Vorselaar

Ondergrondse buffer Kerelsplein Roeselare

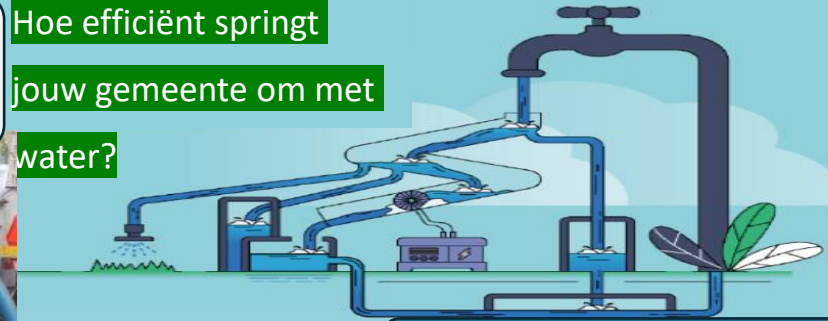
Herstel Springbos Goorbosbeekvallei Duffel

Wat kan je als gemeente doen?

Geef zelf het goede voorbeeld

Hoe efficiënt springt jouw gemeente om met water?

Checklist wateraudit

Treed op als matchmaker voor wateruitwisseling

Regenwater samen opvangen en verdelen

Proces- en afvalwater zuiveren en gebruiken

Wateroverschotten voor land- en tuinbouw

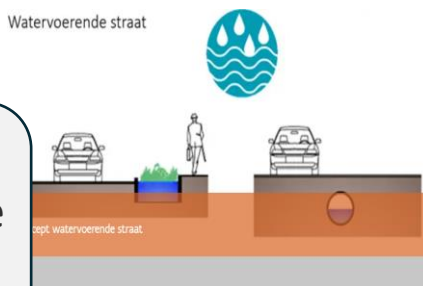
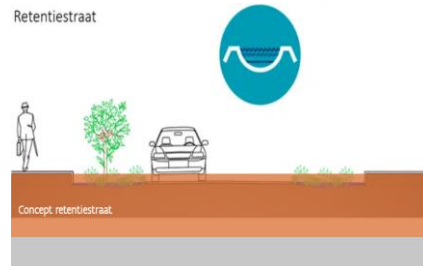
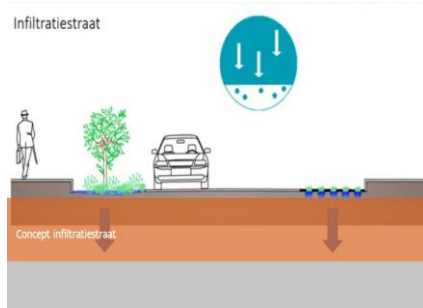
Sportterreinen duurzamer irrigeren

Communiceer en sensibiliseer

Waterbesparing - elke druppel telt

Maak een visie en plan op en voor de geïdentificeerde maatregelen uit

Klimaatrobuuste woonerven Temse

vmm.be/water/waterbesparing

opdehoogtevandroogte.be

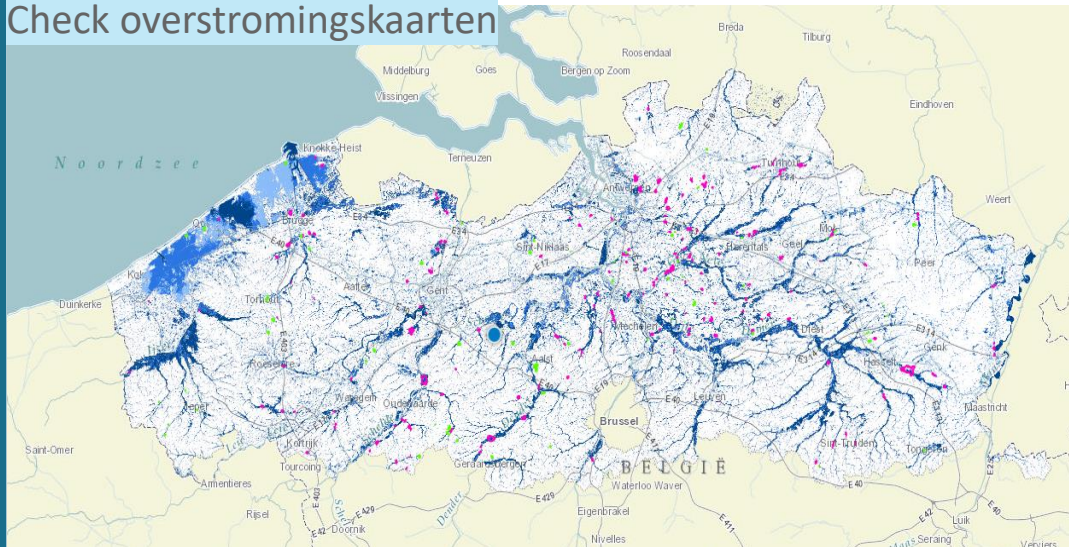
vlaanderen.be/droogtemaatregelen

vmm.be/tips/tips-bij-droogte

Thema overstrooming

Wat is het risico dat mijn woning/perceel overstroomt?

Check overstroomingskaarten

overstromingsgevoelige gebieden vanuit zee 2023

- A - Geen overstrooming gemodelleerd
- B - Kleine kans op overstroomingen onder klimaatverandering
- C - Kleine kans op overstroomingen
- D - Middelgrote kans op overstroomingen

overstromingsgevoelige gebieden pluviaal 2023

- A - Geen overstrooming gemodelleerd
- B - Kleine kans op overstroomingen onder klimaatverandering
- C - Kleine kans op overstroomingen
- D - Middelgrote kans op overstroomingen

overstromingsgevoelige gebieden fluviaal 2023

- A - Geen overstrooming gemodelleerd
- B - Kleine kans op overstroomingen onder klimaatverandering
- C - Kleine kans op overstroomingen
- D - Middelgrote kans op overstroomingen

Hoe schadelijke gevolgen overstroomingen voorkomen?

- Informatieplicht
- Watertoets
- Overstromingsgevoeligheid
- Overstromingsattest

Samenwerking waterbeheerder Crisisdiensten

Parket onderzoekt milieuvuiling in Torhoutse beken

Het parket voert een onderzoek naar de vervuiling in de Paletputbeek en de Spanjaardbeek in Sint-Henricus bij Torhout. Daar drijft sinds vorige week een laag olie in het water en die zorgt voor mazoutgeur. De vervuiling blijkt te komen van een bedrijf in de buurt. Het parket bekijkt onder meer of de lozing met opzet gebeurde.

In een groot deel van de Leebeek drijven dode vissen boven. (Sivan Elagoot)

Honderden vissen gestorven in Leebeek in Sinaai: "Vermoedelijk door mestlozing in het water"

In Sinaai bij Sint-Niklaas zijn honderden vissen gestorven in een beek. Het gaat om de Leebeek, een zijtak van de Moervaart. Waarschijnlijk is er mest in de beek geloofd waardoor er nog te weinig zuurstof in het water overbleef. En dat heeft de vissen leven gekost. Over een lengte van honderden meters drijven de dode vissen op het water. De Vlaamse Milieumaatschappij heeft stalen uit het water genomen om te achterhalen waar de mest vandaan komt.

Voor derde keer in vier maanden vervuiling vastgesteld in beken: "Dit keer gaat het om frietvet"

De brandweer plaatste absorptierollen in het water om de schuimvlokken op te vangen. — © jhm

KORTEMARK/TORHOUT - Voor de derde keer in vier maanden tijd werd een milieuvuiling vastgesteld in beken in Torhout en Kortemark. Witte schuimvlokken drijven in het water van de Spanjaardbeek in Torhout en de Kasteelbeek en Krekebeek in Kortemark. "Na onderzoek blijkt dat het om een aanzienlijke hoeveelheid frietvet gaat in het water", zegt schepen van milieu Lynn Vermote.

1,3 MILJOEN SUBSIDIE VOOR HERINRICHTING ZOETE WATERS «Ecologisch herstel van de vijvers kan beginnen»

OUDE-HEVERLEE

De herinrichting van het Zoet Water in Oud-Heverlee krijgt nu écht vorm. Minister Zuhal Demir reikte twee subsidies uit, samen goed voor bijna 1,3 miljoen euro, voor de heraanpak van de Vaalbeek ter hoogte van de vijvers aan het Zoet Water, en die plannen werden afgelopen weekend voorgesteld. "We stomen de site van het Zoet Water verder klaar als instap-punt", vertelt schepen Hanna Van Steenkiste.

Thema Proper water & Waterbeleving

Samen springen in de Brugse Coupure voor proper water

Tientallen waterliefhebbers kwamen zondag opnieuw samen aan de zwemzone Coupure in Brugge voor de Big Jump. Om 15 uur springen wereldwijd heel wat mensen samen in het water om de povere waterkwaliteit van rivieren en waterlopen onder de aandacht te brengen. Een internationale, ecologische en ludieke actie die jong en oud samenbrengt.

Vlaanderen versoepelt wetgeving rond zwemmen in open water, maar Antwerpen doet (nog) niet mee

Het Bonapartedok: afgelopen zomer werd hier in het water gesprongen om aandacht te vragen voor meer zwemplaatsten in open water. — © Joren De Weert

Ook in Meldert waren er problemen met het water. © RV

Straten en garage blank nadat beek uit oevers treedt in Meldert: zandzakjes moeten schade beperken

In Zonhoven stroomt opnieuw water door het centrum in nieuwe open bedding van Roosterbeek

In Zonhoven stroomt er opnieuw water door het centrum. De Roosterbeek ligt er nu in een nieuwe open bedding. De rest van de werkzaamheden in de buurt van de beek zijn nog bezig maar zouden normaal gezien klaar zijn in oktober.

Dijleterrassen, Leuven

Proper water in de stad, aangename omgeving voor burgers

Proper water voor landbouw en natuur

Melden

incidenten

Vistrap bij de Veldekemolen, Bilzen

Gebiedsgericht samenwerken als middel Proper water als doel

Samen stroomt het beter

Wat kan je als gemeente doen?

- Erosiebestrijdingsplan
- Melden incidenten
- Bewustwording, sensibiliseren

Blauwalgen

Vissterfte

NA

Accidentale of illegale lozing

erosie

Nieuwe oproep voorjaar 2024!

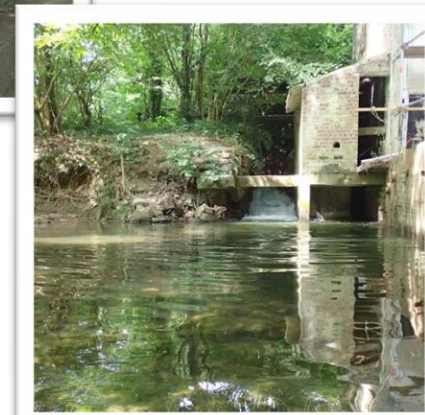
Projectoproep Levend Water

- ▶ Ingrepen waterlopen natuurlijk karakter teruggeven & knelpunten wegwerken
  - × Waterkwaliteit verbeteren
  - × Waterlopen gezonder maken
  - × Boost voor het waterleven

- ▶ Samenwerkingsverbanden gemeenten, provincies, rioolbeheerders, regionale landschappen, natuurverenigingen en privé-initiatieven

Mogelijke projecten

Aanpak vismigratieknelpunten
Hydrologisch herstel
Structuurherstel
Hermeandering
Sanering
Waterbuffering
Sponseffect
Verdroging tegengaan
Waterbeleving!

Uiterste indiening
3 mei 2024

Thema Riolering

De herstellingswerken aan het zinkgat zijn volop aan de gang © Danny Sagaert

Zinkgat normaal tegen vrijdagavond hersteld

De herstellingswerken aan het [zinkgat](#) langs de Deinsteenweg in Tielt zijn volop aan de gang. Eerst wordt de buis hersteld, daarna volgt ook het wegdek. "Er lekte water uit de riolering waardoor de grond is weggespoeld", zegt woordvoester Valerie Lievens van Aquafin.

Stad Herentals plaatst waterzuiveringsinstallatie bij 19 woningen die niet aangesloten zijn op een riolering

Nieuwe fietspaden, ledverlichting en gescheiden riolering op komst

PELT
Breugelweg week gedeeltelijk afgesloten voor dringende werken
Een dikke week zal de Breugelweg in Pelt gedeeltelijk afgesloten zijn voor dringende rioleringswerken. Er is in een omleiding voorzien.

De al aangelegde fietspaden in de Broekstraat krijgen nu een verlengstuk tot op het kruispunt met de Reppelsebaan. — © LWH

DIEST - De Broekstraat in Molenstede (Diest) krijgt fietspaden en gescheiden riolering tot op het kruispunt met de Reppelsebaan. Voor de veiligheid wordt het wegdek vernieuwd en worden kruispunten aangepast.

Diederik Verbeke

Tientallen inwoners van Zwijndrecht hebben nog altijd water in kelder, gemeentediensten proberen riolering te ontstoppen

De vijver aan de sporthal van Wemmel waar het afvalwater in terecht komt. Joris Harpot

Grote rioleringswerken op komst in Wemmel: "Komaf maken met afvalwater dat in de natuur terecht komt"

In Wemmel zijn grote rioleringswerken op komst. Op verschillende plaatsen is de riolering nog niet aangesloten op een waterzuiveringsstation, waardoor het afvalwater in de natuur terecht komt. Het gaat om drie verschillende plaatsen waarvoor de gemeenteraad de aanbestedingsdossiers nu heeft goedgekeurd.

Een zinkgat in Brussel, archiefbeeld

Wat kan je als gemeente doen?

Gemeentelijke saneringsverplichting lokaal bestuur

- als gemeentelijke rioolbeheerder
- of als partner voor de rioolbeheerder

Reductiedoelen

VVM werkt aan
"Reductieportaal 2.0"

Uitbouw saneringsnetwerk

- riolering
- iba's

Gebieds-gerichte startjaar	Waterlichaam	WL-code	Categorie	Actor	Vrachtreductie Pint (kg/jaar)	Vrachtreductie Nit (kg/jaar)	Inwoners-equivalent
3	BELLEBEEK	VL17_06	Lopend beleid	bovengemeentelijk	425	3110	611
3	BELLEBEEK	VL17_06	Lopend beleid	gemeentelijk	265	1938	382
3	BELLEBEEK	VL17_66	GUP-projecten	gemeentelijk	249	1821	355
3	BELLEBEEK	VL17_66	GUP-projecten	privé	7	51	11
3	Totaal BELLEBEEK				946	6920	1364
4	ZUUNBEEK	VL05_94	Lopend beleid	bovengemeentelijk	2562	18742	3694
4	ZUUNBEEK	VL05_94	Lopend beleid	gemeentelijk	175	1284	251
4	Totaal ZUUNBEEK				2737	20025	3944
5	MOLENBEEK - NEERPEDEBEEK	L107_403	Lopend beleid	bovengemeentelijk	314	2298	451
5	MOLENBEEK - NEERPEDEBEEK	L107_403	Lopend beleid	gemeentelijk	54	396	71
5	Totaal MOLENBEEK - NEERPEDEBEEK				368	2694	521

Beheer saneringsnetwerk

- inventarisatie
- asset management
- overstortwerking

Veranker doelstellingen
rioolbeheer in
bestuursakkoord & BBC

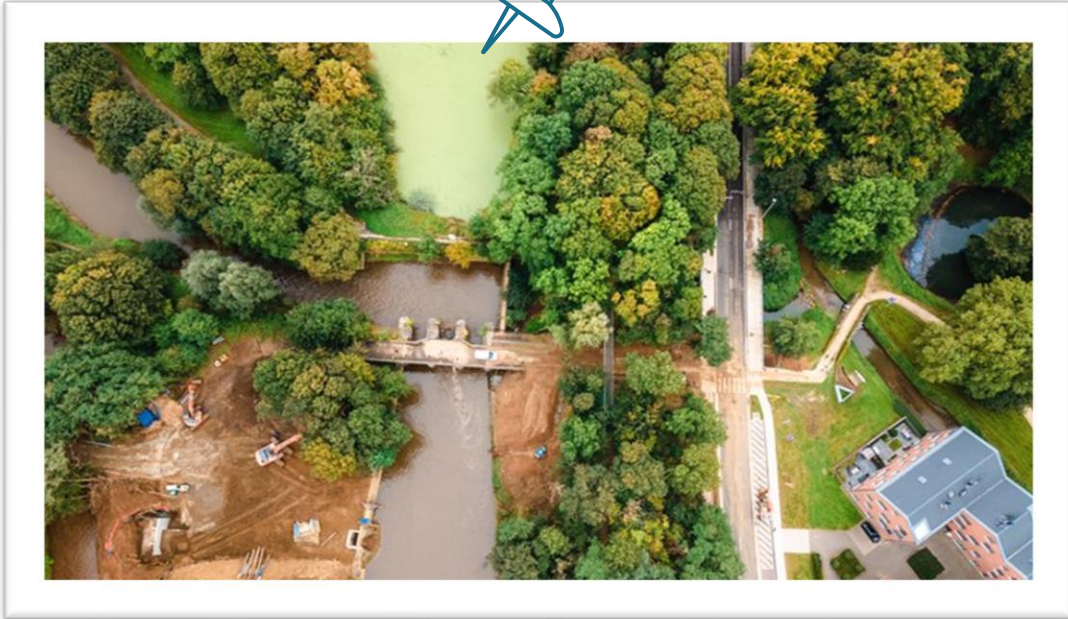
2 webinars

23 mei - 14u - 15u30

31 mei - 11u - 11u30

MEER INFO?

Subsidies?

- ▶ Rioolbeheerders betalen aanleg van gemeentelijke saneringsinfrastructuur
- ▶ Middelen via gemeentelijke saneringsbijdrage en -vergoeding
- ▶ Ondersteuning door Vlaams Gewest bij
  - × De aanleg van riolering
  - × Kleinschalige waterzuiveringsinstallaties
  - × Individuele behandelingsinstallaties voor afvalwater
- ▶ Subsidies via projectoproepen (riolering en KWZI / IBA)
→ Zie vmm.be

Thema Zuivere lucht

PhotoNews

Europees akkoord over strengere grenswaarden voor luchtvervuiling

Onderhandelaars van het Europees Parlement en van de EU-lidstaten hebben een politiek akkoord bereikt over een verbetering van de luchtkwaliteit. Voor verschillende vervuilende stoffen worden de grens- en streefwaarden tegen 2030 aangescherpt, maar de normen blijven wel minder ambitieus dan de aanbevelingen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).

Studie meet voor het eerst luchtkwaliteit op Ringfietspad en in Kennedyfietstunnel en de resultaten zijn ronduit slecht

Antwerpen - Terwijl in heel wat Antwerpse straten de luchtkwaliteit licht verbetert, zoals in de Cassiersstraat in Antwerpen en op de Turnhoutsebaan in Deurne, gaat het in andere straten weer de slechte richting uit. Op het Ringfietspad en in de Kennedyfietstunnel worden de internationale normen zwaar overschreden.

Putte overtreft doelstellingen voor nieuw groen: bijna 43.000 extra bomen geplant

Sensoren meten luchtkwaliteit voor en na invoering mobiliteitsplannen Dampoort en Gentbrugge

GENT

In de Dampoortwijk hangen sinds vorige maand 15 sensoren die twee jaar lang de luchtkwaliteit moeten meten. De machientjes geven in realtime resultaten door aan de Vlaamse Milieumaatschappij.

ANTWERPEN

Luchtkwaliteit blijft normen WHO overschrijden

De luchtkwaliteit in de stad Antwerpen overschrijdt soms tot vier keer de gezondheidsnorm van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Dat blijkt uit het jongste onderzoek van actiegroep Recht op Lucht. «De resultaten geven een gemengd beeld», klinkt het. «De luchtvervuiling in 2022 daalde in heel wat straten opnieuw lichtjes ten opzichte van 2021. Maar in meerdere straten is de daling van de afgelopen jaren stilgevallen. Erger nog: sommige straten tekenden zelfs opnieuw een stijging van de luchtvervuiling op.» Geen enkel meetpunt in Antwerpen haalt de gezondheidsnorm van de WHO. (BJS)

Jonas Hamers / ImageGlobe

Luchtkwaliteit was dit jaar bijzonder goed, mede door het slechte weer

De luchtkwaliteit in België was dit jaar bijzonder goed. Dat blijkt uit cijfers van de Intergewestelijke Cel voor het Leefmilieu (IRCEL). We hebben de goede cijfers te danken aan een dalende trend van uitstoot die al verschillende jaren bezig is, in combinatie met weersomstandigheden die goed meevielen. Concreet: het slechte weer tijdens verschillende maanden heeft de cijfers een extra boost gegeven.

60 kinderen van De Kreekel krijgen een sensor mee als ze van en naar huis rijden of stappen
© G&K Verleggen

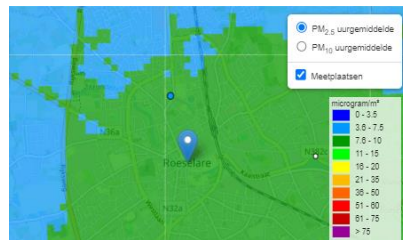
Project in lagere school in Sint-Amansberg: leerlingen meten zelf luchtkwaliteit op traject naar school

Waarvoor kan je bij de VMM terecht?

Samenwerken aan (piloot-)projecten

► Roeselare

Aanzet tot meerjarenplan om luchtkwaliteit te monitoren en verbeteren

Ondersteuning uitvoeren lokaal luchtbeleidsplan

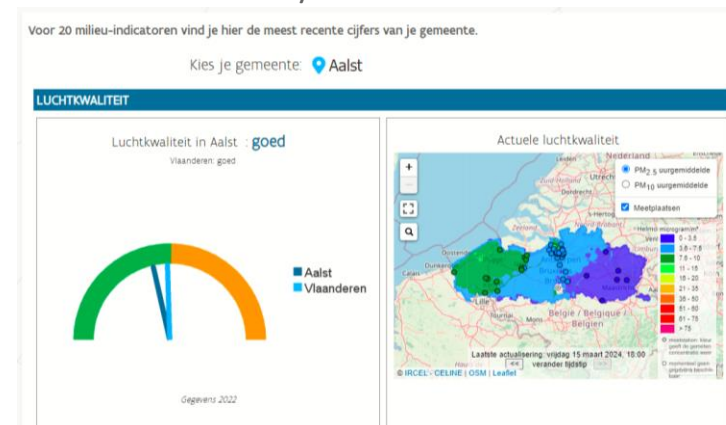
Actie op terrein

Data

Je gemeente in cijfers

Meetresultaten en data: vmm.be/lucht

Metten

Aalst

Het Burgemeesterplein, de slechtste plek om lucht in te ademen in Aalst. © Rutger Lievens

CurieuzeNeuzen-onderzoek: luchtvervuiling in Aalst is erger dan in Gent of Antwerpen

Niet in Antwerpen of Gent, maar in Aalst speelt het street-canyoneffect het meest. Een street canyon is een nauwe straat met veel verkeer waar sterk verhoogde concentraties vuile lucht voorkomen, omdat de vervuiling blijft hangen tussen de bebouwing. Dat blijkt uit het CurieuzeNeuzen-onderzoek van de krant De Standaard.

2018 → 2024

Luchtkwaliteit in stad aanzienlijk verbeterd: “44 procent minder stikstofdioxide dan zes jaar geleden”

De huidige Europese grenswaarde wordt overal in Aalst gehaald, de grenswaarde van de Wereldgezondheidsorganisatie nergens. — © Bart Dewaele

AALST - Er hangt sinds 2018 minder stikstof in de lucht in Aalst. Dat blijkt uit een onderzoek van de Vlaamse Milieumaatschappij die in opdracht van de stad de concentratie stikstofdioxide in het stadscentrum heeft gemeten. De berekende afname bedraagt gemiddeld 44 procent.